

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י"ד בניסן תש"פ 1319 (שנה כה')

זוג פסוק

חמץ או רימון נפץ?

מעשה שהיה

1

הכוונות בגבול הצפון הייתה ברמה הגבוהה ביותר במשך מספר ימים, מידע מודיעיני אמין ביותר חשף את כוונת המחבלים לחזור לישראל דרך גבול הצפון, להניח מטען נפץ ואף לנסות לחטוף חיילים ח"י. כוחות רבים הוקפצו לאזור וכל החופשות בוטלו. בני, חייל שגר באחד המושבים בארץ, עלה לרכב הפיקוד, "הקומנדקר" לסיור על גבול המערכת. הנהג היה אלכס, חייל ממוצא רוסי שהוא לא הכיר, הם החלו לנסוע על גבי שביל עפר שהיה צמוד לגדר המערכת, כשעיניהם מביטות לכל עבר וסורקות את השטח. לאחר מספר דקות הוציא אלכס חבילה מכיסו והניח אותה ביניהם, "קח תכבד" אמר לבני, "תאכל משהו". "תודה" השיב בני והוציא מתוך החבילה בייסקוויט אחד. הוא עמד לברך "בורא מיני מזונות" שלפתע נזכר: "פסח היום! זהו חמץ!", "עצור מיד!" צעק לאלכס. "מה קרה? שאל אלכס כשהוא כולו דרוך, "אתה מטורף? אתה מביא לי בייסקוויטים? כמעט אכלתי את זה", צעק בני "מה קרה לך? מה הבעיה שלך? זה לא ממולכד". אמר אלכס. "היום פסח, הביסקוויטים שלך הם חמץ, בגללך כמעט אכלתי חמץ", לא נירגע בני. "אני לא מוכן שהביסקוויטים הללו יהיו ברכב" אמר בני נסער כולו, "תזרוק אותם החוצה, גם לך אסור לאכול את זה, אם אתה אוכל, אני יוצא החוצה". "אל תבלבל במוח" אמר אלכס, אבל בני פתח את דלת הקומנדקר וירד ממנו, "אתה יודע מה אתה עושה? זה יותר מסוכן", אמר אלכס, "אני חוזר ברגל לבסיס". "אתה יודע מה, לך ברגל ואני ממשיך בנסיעה" כעס אלכס. לא חלפה חצי דקה וקולות ירי עזים פילחו את הדממה, ומיד לאחר מכן התריד פיצוץ עז את האזור. זה אלכס, הוא נתקל במחבלים הרהר בני בחדרה. הוא תפס את נשקו והחל לרוץ קדימה כשהוא קורא בשמו, למרבה ההקלה הוא שמע מישהו לוחש לו מבין השיחים, היה זה אלכס, הוא היה המום ומבוהל מהפיצוץ הענק, אבל בריא ושלם. תוך דקה נדמתה הגזרה לשדה קרב, עשרות חיילים מילאו את השטח, מסוקים חגו מעל ומרדף התנהל אחרי חוליית המחבלים. ארבעה מהם נהרגו ואחד נתפס חי ונלקח לחקירה. הוא סיפר שהוא וחבריו הטמינו מטען רב עצמה והמתינו לרכב הצבאי הראשון שיעבור בשביל לפוצצו, כלי הרכב הצבאי התקרב, אך אז הנהג הבחין בהם והשליך לעברם רימון. הם הבינו שהתגלו והחלו לירות והפעילו את מטען הצד למרות שהרכב הצבאי עוד היה רחוק ממנו... החוקר יצא מחדר החקירות, ניגש לאלכס שהיה בחוץ ואמר לו: "כל הכבוד, ברימון שזרקת עליהם, מנעת אסון גדול". "רימון?" שאל אלכס, "המחבל אמר בחקירה שזרקת עליהם רימון", אמר החוקר ולא הבין מדוע אלכס פורץ בצחוק גדול ומחבק את בני, שגם הוא לא הבין מה קורה. "לא זרקתי שום רימון, פשוט היה לי ויכוח עם בני כמה דקות לפני הפיצוץ על חבילת הביסקוויטים, כשראיתי שזה כל כך חשוב לבני, החלטתי לזרוק את החבילה החוצה ולחזור ולאסוף

חגים וזמנים לששון ע"פ לוח "אור החיים" אופק ת"א * שעון קיץ * סוף זמן קריאת שמע 8:46-8:52

סוף זמן אכילת חמץ: 10:06 סוף זמן ביעור חמץ: 11:23 שעה עשירית: 3:55

כניסת החג: 6:46 יציאת החג: 7:38 יציאת ח"ר: 8:25

כניסת שבת: 6:47 יציאת שבת: 7:39 יציאת ש"ר: 8:27

כניסת שביעי ש"פ: 6:50 יציאת החג: 7:42 יציאת ח"ר: 8:30

אותו, המחבלים שראו אותי עוצר וזורק משהו היו בטוחים שהם התגלו ושזרקתי רימון, ובזכות זה ניצלתי, סיים בהתרגשות. אכן כן, כשאדם מחליט לחזור בתשובה אפילו מתוך שלא לשמה, באותו רגע פורס עליו הקב"ה את כנפיו ומגן עליו ומצילו מכל דבר רע. (נפלאותיך אשיחה)

הלכות מוריד הטל

א. החל מתפילת מוסף של יו"ט ראשון של פסח מתחילים לומר "מוריד הטל" (ש"ע אור"ח סי' קיד ס"א ומשנ"ב ע"ב) והמנהג שהשליח ציבור אומר בקול רם בתוך שלושים יום לפסח כדי להזכיר לציבור לומר כן (שארית יוסף ת"ג עמ' לו). [כל הדינים כאן גם לאישה שטעתה בתפילתה].

ב. אם טעה ואמר "מוריד הגשם" ונזכר:

✓ באמצע אותה ברכה חוזר ל"אתה גיבור לעולם".

✓ לאחר שאמר ה' בברכת "מחיה המתים" חותם "למדני חוקיך" וחוזר ל"אתה גיבור".

✓ לאחר שחתם "מחיה המתים" – חוזר לראש התפילה (ש"ע ס"ד, משנ"ב ס"ק כ).

ג. החל ממוצאי יו"ט ראשון של פסח אומרים "ברכנו" במקום "ברך עלינו" (ש"ע קיז/א).

ד. אם טעה ואמר "ברך עלינו" אם נזכר:

✓ בתוך הברכה חוזר לראש הברכה.

✓ אחר "ברוך אתה ה' של מברך השנים" יאמר "למדני חוקיך" וחוזר לתחילת הברכה.

✓ כל עוד שלא הגיע ל"יהיו רצון" האחרון חוזר ל"ברכנו" ואם הגיע ל"עושה שלום" אפילו לא עקר וגליו חוזר לראש התפילה (ש"ע סי' קיז ס"ג ומשנ"ב ס"ק יד).

ה. אם הסתפק אם הזכיר "מוריד הטל" או "מוריד הגשם" וכן "ברכנו" או "ברך עלינו" הרי הוא בחזקת שהזכיר גשם וצריך לחזור אלא אם כן הוא אחרי 30 יום שחזקה שאמר כהוגן (ש"ע סי' קיד ס"ח, כה"ח ס"ק מט ע"ב).

ו. אם אמר 90 פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל" הרי אם יסתפק באיזה פעם אם אמר "מוריד הגשם" או "מוריד הטל" הרי הוא בחזקת שאמר נכון ואינו חוזר (ס"ק ט).

הלכות ספירת העומר

א. מצוות עשה על כל אחד לספור ספירת העומר החל מליל טז בניסן עד גמר שבעה שבועות. ובזמן הזה שאין לנו קצירת העומר ולא קרבן העומר זוהי מצוה מדרבנן, זכר למקדש (ש"ע סי' תפט ס"א, כה"ח ס"ק ה) ולכן ראוי להשמיט מהנוסח של "לשם יחוד" שלפני הספירה את הנוסח: "הרינו באים לקיים מצות עשה כמו שכתוב בתורה" אלא יאמר: "הרינו באים לקיים מצות ספירת העומר כדי לעשות נחת רוח ליוצרנו וכו'" (יה"ד ח"ו סי' כט).

ב. נשים פטורות ממצות ספירת העומר, ואם רוצות תספורנה בלא ברכה (כה"ח ס"ק ט) וע"פ הסוד טוב שלא תספורנה אף בלא ברכה, (ילקו"י ספירת העומר פ"י ס"קיד-קטז).

מצוה לחנך את הקטנים לספור בברכה (ילקו"י ע"ב) וקטן שנעשה בר מצוה באמצע ימי הספירה, אינו רשאי להמשיך לספור בברכה, אף שעד אותו היום ספר בברכה (ילקו"י ע"ב ס"קכא).

ג. לכתחילה זמנה בצאת הכוכבים, וכשאי אפשר יספרו בין השמשות (ש"ע ס"ב משנ"ב ע"ב). אבל קודם שקיעת החמה אין לספור (ואם ספר צריך לחזור בברכה בזמן!) (ש"ע ע"ב, ילקו"י עמ' תכא) ואם לא ספר בתחילת הלילה יכול לספור עד עלות השחר (ש"ע ס"א).

ד. ראוי להקדים תפילת ערבית לפני הספירה (כה"ח ס"ק מג) מ"מ אם לא בטוח שיהיה לו מנין לערבית וחושש שמא ישכח יכול לספור קודם (פסח כהלכה סי' כא ס"ג) ואם יש לו מנין קבוע בשעה מאוחרת יספור ספירת העומר כשמתפלל ערבית בשעה המאוחרת ולא בצאת הכוכבים (פסקי תשובות ס"ב).

ה. אסור להתחיל לאכול, לישון ולעשות מלאכה חצי שעה קודם זמן הספירה (הגמ"א סי' תפט ס"ד ומשנ"ב ס"ק כד) היינו קודם שקיעת החמה, (אם התחיל לפני כן רשאי להמשיך) מ"מ מותר לאכול פחות מ-50 גר' לחם או עוגה (מזונות) וכן יותר מ-50 גר' תבשיל שאינו מ-5 מיני דגן, פירות ושתייה (חזו"ע יו"ט עמ' רמה).

ומי שביקש מחברו להזכיר לו, רשאי לאכול יותר מ-50 גר' פת וכו' (תורת מועדים פ"ד ס"ג). אבל אם השומר גם אוכל עמו, טוב שימנה שומר אחר שאינו אוכל עמהם (עיין בא"ח ויקהל ע"א ס"ג) וכן אשה לא יכולה להיות שומר לזה מאחר ופטורה ממצוה זו (ילקו"י עמ' רל).

וכן אפשר לכוון שעון מעורר באופן שיזכיר לו לספור העומר וכן אפשר לאכול ולסמוך שיש לו מנין קבוע לערבית (ילקו"י ספירת העומר פ"ט ס"קח).

ו. צריך לספור ספירת העומר מעומד (ש"ע ס"א) ובדיעבד אם ספר מיושב יצא ידי חובה (משנ"ב ס"ק ו) וזקן או חולה שהעמידה קשה להם רשאים לספור מיושב אף לכתחילה (ילקו"י פ"ה ס"מ).

ז. רשאי אדם לספור ספירת העומר בכל לשון ובלבד שמבין את השפה, ולכן אם ספר בעברית ואינו מבין עברית כלל יחזור ויספור בשפה שמבין בלא ברכה (כה"ח ס"ק כ).
 ח. מי ששכח לספור בלילה ונזכר ביום וספר בלי ברכה, ממשיך לספור בשאר הלילות בברכה (שו"ע ס"ז ומשנ"ז) לכן מנהג נכון לספור בביה"כ בשחרית בלא ברכה (ילקו"י פ"ח ס"ע).
 ט. אם לא ספר לילה ויום או טעה במספר בלילה ולא תיקן ביום, ולא נזכר עד הלילה השני אינו יכול לספור יותר בברכה (שו"ע ס"ז-ה, ילקו"י ס"ע) ואם אדם כזה עלה כשליח ציבור לערבית אין לו לספור בברכה להוציא אחרים אלא יתן לאחר לברך (כה"ח ס"ק לא) ודין זה אף באדם נכבד (ילקו"י ס"ע).
 י. מי שמסופק אם ספר בלילה הקודם את המספר הנכון או לא וביום לא נזכר, יוכל בכל זאת, לספור מכאן ולהבא בברכה (ילקו"י ס"פ, שו"ע סי' תפט ס"ח).
 יא. המנהג שבבית הכנסת השליח ציבור מברך וסופר ואח"כ הקהל מברכים וסופרים. טוב שכל אחד יאמר בתחילת ימי הספירה פעם אחת: "אני מכון שבכל לילה מלילות הספירה לא לצאת ידי חובת הספירה של העומר מפי שליח הציבור או אדם אחר אלא רק כשאברך ואספור בעצמי".
 מ"מ אם לא אמר את הנוסח הנ"ל ושליח הציבור הקדימו וברך וספר יכולים הקהל לברך ולספור [שכל נוסח זה הוא לכתחילה כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים] (חזו"ע יו"ט עמ' רכח-לכז).
 יב. לפני שליח ציבור מברך את הברכה וסופר את הספירה בליל שבת יאמר לקהל שמי שלא ספר את ספירה העומר אפילו יום אחד לא יוכל לספור בברכה אלא יאזינו לברכת שליח הציבור ויכונו לצאת בברכתו [בגלל ציבור שבא להתפלל רק בשבת] (ילקו"י פ"ח ס"עג).

דינים הנוהגים בזמן העומר

א. נוהגים כל ישראל להתאבל מפסח עד עצרת על מותם של 24,000 תלמידי רבי עקיבא שמתו כולם באותה תקופה, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. והיה העולם שמם וכמעט נשתכחה תורה מישראל, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנה להם את התורה, ואלו הם: רבי מאיר בעל הנס, רבי שמעון בר יוחאי, רבי יהודה, רבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע, והם העמידו תורה לכל ישראל, ולכן אין ראוי להרבות בשמחה בימים אלו (מס' יבמות סב:).
 ב. נוהגים שלא לשאת אישה מפסח עד: לספרדים - ל"ד בעומר בבוקר (שו"ע סי' תאג ס"א) [ובשעת הדחק מ- ליל ל"ד בעומר] (חזו"ע יו"ט עמ' רטו) ולאשכנזים - עד ל"ג בעומר (הרמ"א סס, חזו"ע יו"ט עמ' רנד) אבל מסיבת תנאים (אירוסין) עושין (כי בא מועד לגר"כ חותה עמ' לח).
 ג. נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח הספרדים - עד ל"ד בעומר בבוקר (שו"ע סס ס"ז) האשכנזים - עד ל"ג בעומר ביום (הרמ"א סס, משנ"ז ס"ק ח) [יש מנהגים נוספים בזה].
 ד. לענין תספורת של: בעלי הברית (מוהל, סנדק, אבי הבן) ביום המילה או יום קודם - מותרים (הרמ"א ס"ב, משנ"ז ס"ק יג). אשה - לספרדים - מותר (חזו"ע עמ' רסא, אור לציון ח"ג פ"ז ס"ג) לאשכנזים - מנהג להחמיר (שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סי' קלז).
אבל - שנסתיימו ימי אבלו בימים אלו אם מצטער - מותר להסתפר (כה"ח ס"ק טו, תורת מועדים ז' סי' חזו"ע אכלות ח"ב עמ' רלז בהערות).
 קטן - לאשכנזים - המנהג לא להסתפר (הגר"ש"א באשכנזי ח"א עמ' תל), לספרדים - המנהג לא להסתפר (עין חזו"ע יו"ט עמ' רסא, שו"ת מעין אומר ח"ג עמ' קיז) ויש מקילים בזה (אור לציון סס, פסח כהלכה סי' כב).
 [מ"מ מותר לעשות תספורת ראשונה של גיל 3 במירון בל"ג בעומר בין לספרדים בין לאשכנזים] (חזו"ע סס עמ' רעד, כי בא מועד עמ' מו).
 ה. ריקודים ומחולות אסורים בתקופה זו ואפילו ללא תזמורת [היינו אפילו שהם נפרדים], אסור לנגן בכלי זמר וכן אסור לשמוע שירה עם מנגינה דרך הרדיו, טייפ וכדו', [אבל בחוה"מ פסח מותר לשמוע עם מנגינה לצורך מצות ושמחת בחגך] (שו"ת וילנא יוסף ח"ג סי' מט). אבל שירה בפה ללא מנגינה מותרת, מ"מ בשמחה של מצוה שנעשית בזמנה בימים אלה כברית מילה, פדיון הבן, סיום מסכת וכדו', מותר לשמוע שירי קודש מלווים בכלי נגינה (ילקו"י ספירת העומר סי' תאג ס"יב).
 ו. גן ילדים קטנים שרוצים להשמיע להם קלטת של שירי ילדים בשביל הפעלת הגן וסדרי הגן אפשר להקל בזה, בפרט בשירי ילדים וגם לגננות מותרות לשמוע שעסוקות בעבודתן ואין שירים אלה מיועדים לרקודים ומחולות. ואפשר גם להקל בשמיעת קלטות של סיפורים שיש בהם מעט מוזיקה בתוך סיפור הדברים (ילקו"י ספירת העומר סי' תאג ס"טו).
 ז. בימי העומר אין לשמוע שירים עם כלי שיר גם ביום שישי אחר הצהרים וגם במוצאי שבת וכן בראש חודש אייר (ילקו"י ספירת העומר סי' תאג ס"כ).
 ח. במוצאי יו"ט אחרון [מוצאי שביעי של פסח] נהגו רבים להקל לשמוע שירים עם כלי שיר במה שנקרא "חג המימונה" (סס).
 ט. מותר לברך "שהחינו" על פרי חדש בימי הספירה אבל נוהגים להחמיר [ממדת חסידות] שלא

ללבוש בגד חדש הצריך לברכת שהחיינו ובמקום צורך ילבש בשבת ויברך. ובמקום שמחת בר מצוה או ברית מילה יש להקל לברך על בגד חדש ביום חול (חזו"ע עמ' כנט).

זוהל המועד

מעשה שהיה

עמידה בניסיון

אבי מוכר בסיטונאות סוגים שונים של ניירות, אחד הלקוחות של אבי הוא אדם שאינו שומר תורה ומצוות ובערבי שבתות הוא עובד בחנותו עד שעה מאוחרת. כמה ימים לפני פסח התקשר אליו אבי והודיע לו שאם הוא רוצה לקנות סחורה ממנו שיקנה עכשיו כי בחול המועד הוא סוגר את החנות עד סוף החג השני וגם אח"כ יעברו כמה ימים עד שתגיע סחורה חדשה. הלה לא הבין מדוע עליו לקנות כבר עכשיו: "אני אבוא אליך בעוד שבוע" אמר. אבי הסביר לו כי אחרי החג ישנם שבעת ימי חול המועד בהם לא נוהגים לעבוד אך הוא התרגז והשיב: "אתה עוד תפתח לי את החנות בחוה"מ" וניתק את השיחה. הגיע חג הפסח ולאחריו חול המועד, ביום השני צלצל הטלפון, אבי ענה. על הקו היה הלקוח: "אני רוצה לקנות ממך עכשיו כמות ענקית, תרויח אלפי שקלים אם תפתח את החנות".

היה זה ניסיון קשה אך אבי עמד בשלו והחליט שהוא לא פותח את החנות. למחרת הוא התקשר שוב ואמר שיקנה כמות משולשת ואם לא, הוא יקנה ממקום אחר ואבי יפסיד הון תועפות, לאבי היה קשה לעמוד בניסיון, הוא התלבט אם מדובר ב"דבר האבד" וכבר חשב לקחת את מפתחות החנות אך אימי אמרה לו בנחישות: "אני מבקשת ממך שלא תלך!", אבי ניסה לומר שאולי מדובר ב"דבר האבד" אך אימי אמרה לו שיעשה שאלת רב, אבי קיבל את האמת שבדבריה. למחרת ניגש אבי לרב לברר אם יש היתר לפתוח את החנות, אך הרב הודיע בפסקנות שלא יפתח ומלבד חילול המועד, יש כאן ענין של חילול שם שמים. אבי קיבל את פסק הרב ללא עוררין, שלם עם עצמו להפסיד ממון ולא לחלל את קדושת המועד, והמתין לשיחתו כדי לומר לו שהוא אינו מוכן לסחור עמו במועד אך האיש לא התקשר ואבי סבר כי כנראה הוא קנה במקום אחר. ביום האחרון של חול המועד הגיעה לאבי שיחת טלפון מרעישה, היה זה בנו של האיש שהודיע בצער כי אביו נפטר והלויה תצא בעוד שעה. אבי הלך ללוויה בכאב רב וחזר המום כולו, גם אנו היינו מזועזעים. לאחר השלושים התקשר בנו ואמר לאבי שהוא יכול לגשת לחנות כדי לקבל את כספי החוב שאביו ז"ל היה חייב לו. אבי קיבל את כל החובות שהיו רבים מהרווח שהיה אמור לקבל וגם קיבל הזמנה גדולה כמו זו שרצה האב להזמין בחוה"מ. כשנודע לבנו כל השתלשלות המאורעות הוא היה מזועזע מאוד ואמר לאבי כי הוא מקבל על עצמו להקפיד לשמור על שבת ועל חול המועד לעילוי נשמת אביו.

הלכות חול המועד

פינת ההלכה

א. **לבוש ומאכל:** ימי חול המועד נקראים מועד וחייבים בהם בשמחה, ומצוה לשמוח בבשר [בקר ואם אי אפשר אז בעוף] ויין, ולשמח את הנשים בבגדים נאים ותכשיטים (ש"ע תקט ס"ז וצ"ח) וחייב לכבדו במאכל ובמשתה ואינו מחויב באכילת מצה (ש"ע סי' קפח ס"ז) מ"מ לכתחילה מצווה לקבוע סעודה של מצה בלילה וביום (משנ"צ ס"ק ה) ויש לכבדו בכסות נקיה וטוב בבגדי שבת (תורה לשמה סי' קמ). ונוהגים לכסות את השולחן במפה כמו ביר"ט (ה"כ פ"א ס"כא). ואין מניחים תפילין בחול המועד (ש"ע סי' לז ס"ז) [שימי חול המועד אות הם] (ס).
ב. **תפילות:** בתפילת 18 ובברכת המזון אומרים "יעלה ויבוא", ואם שכח לומר:

⊙ בתפילת 18 חוזר [אם נזכר כשאמר בא"י יסיים "למדני חוקיך" ויחזור "ל"עלה ויבוא", ואם נזכר קודם שהתחיל "מודים" יאמר שם "יעלה ויבוא", ובסיום יחזור ל"מודים". ואם כבר התחיל "מודים" אם נזכר קודם שהגיע ל"עושה שלום" יחזור ל"רצה" ואם כבר הגיע ל"עושה שלום" חוזר לראש התפילה, בכל התפילות: הן בערבית הן בשחרית והן במנחה] (ש"ע סי' טא).

⊙ בברכת המזון כל עוד לא אמר "ברוך אתה ה'" חוזר, ואם אמר אינו חוזר (ש"ע ס"ח כה"ח ס).
ג. **לימוד תורה:** יש להוסיף בלימוד תורה בימים אלו, שכוונת השם יתברך בנתינת המועדים כדי להדבק באהבתו וביראתו ולעסוק בתורתו התמימה (ה"כ פ"א ס"כז).

ד. **מלאכות:** חול המועד אסור במקצת המלאכות ומותר במקצתם (ש"ע תקל ס"א).
כל המלאכות שאסור לעשותם בחוה"מ אסור לעשותם אפילו ע"י גוי. (ש"ע תקמג ס"א) אבל לצורך מצוה מותר לומר לגוי אפילו למעשה אומן (משנ"צ ס"ק א').

* כל מקום שכתוב "מעשה אומן" – הכוונה מעשה איש מקצוע, וכשכתוב "מעשה הדיוט" – הכוונה

לפעולה שכל אדם יכול לעשותה ולא צריך איש מקצוע לכך.

דוגמאות: (ש"מ – שערי מועד, חה"כ – חול המועד כהלכתו, ילקו"י – ילקוט יוסף).

גיהוץ Ⓞ מותר לגהץ לצורך לבישה במועד (חזו"ע יו"ט עמ' ק"ה ס"כ, ילקו"י ח"ה עמ' תק"ח ס"ל, אור לזיון ח"ג פ"כ ס"ד), שהוא מעשה הדיוט, דהיינו להחליק קמטים או לחדד קפלים הקיימים (אבל לעשות קפלים חדשים אסור!) (ש"מ פ"ה ס"ט).

גינה Ⓞ מותר להשקות פרחים או פרחי נוי כדי שלא יקמלו (ש"מ פ"י ס"ה, חזו"ע עמ' קפד) אבל אסור לעשות כיסוח וגזום לנוי (ש"ע סי' תקל"ט ס"א חה"כ פ"א ס"יח). ועל"י השקיה אוטומטית שמכווין לפני החג מותר להשקות כרגיל (ילקו"י יו"ט סי' תקל"ט ס"א) מותר לרסס את העצים כדי להגן עליהם (ש"מ ס"כד).

Ⓞ אסור לקטוף עלה, פרחים או פרי שלא לצורך כגון: לשם תענוג ומשחק (ש"מ ס"ו ס"ח) אבל לצורך המועד מותר (ש"מ פ"ו ס"ד).

הכנת אוכל Ⓞ מותר לעשות כל דבר מאכל לצורך המועד ואפילו כשיש טרחה כגון: לדוך, לטחון תבלין (ש"ע סי' תקל"ג) ודבר שיהיה מוכן רק לאחר המועד אסור כגון: חמוצים, ואם חושש שירקבו זה דבר האבד ומותר (ש"ע ס"ג).

Ⓞ מותר לצוד דגים לצורך המועד (ש"ע סי' תקל"ט ס"ד) ואפילו יותר מצורך המועד שיתכן שיאכל מהם במועד (חזו"ע יו"ט ס"כא). יש שהקלו לצוד דגים לשם תענוג אף שאין כוונתו לאכול מהם, רק שראוי לאכול מהם (ילקו"י ש"ס ס"כה). Ⓞ אם התרוקן אחד ממיכלי הגז, אסור לו להזמין אחר במקומו שיביאו לו בחוה"מ, אם יש לו מיכל שני שישפיק לו לצורך המועד (ש"מ ס"יג ס"יז).

הליכה לעבודה Ⓞ הפרטים הם רבים ויש לשאול רב על כל מקרה לגופו (ח"כ).

כביס Ⓞ אסור לכבס בגדי גדולים (ש"ע תקל"ט ס"א) ואפילו לצורך המועד [והטעם כדי שיכבס לפני החג ולא יכנס למועד כשהוא מנוול] (משנ"ב ס"ק א) (ואפילו אם המכונה בין כה כבר מכבסת בגדי קטנים! ואפילו להשרות במים אסור) (ח"כ פ"ה ס"יח, ג, חזו"ע עמ' קלח).

Ⓞ לבנים (בגדים תחתונים), גרבים ומגבות אם נגמרו לו ורגיל להחליף כל יום מותר לכבס את הנצרך למועד (חזו"ע עמ' קלח). Ⓞ בגד שאם לא יכבסוהו בחוה"מ יתייבש הלכלוך ולא ירד – מותר לכבסו (ש"מ ח"ב ס"ה ס"א) וכתם בלבד – מותר לנקותו בחומרי ניקוי (חזו"ע עמ' קלח).

Ⓞ בגדי ילדים קטנים מותר לכבס את הנצרך לשימוש מידי, אם מכבס במכונת כביסה מותר לכבס בגדי קטנים אפילו הרבה בבת אחת כל שהם לצורך המועד. (חזו"ע ש"ס עמ' קלח).

Ⓞ מותר להבריש בגדיו כדי להסיר את האבק (חזו"ע ש"ס).

Ⓞ אישה לצורך טהרה רשאית לכבס את הנצרך (חזו"ע ש"ס).

כתיבה הקדמה: כתב הדיוט – אותיות כתב רגילות (שאינן מרובעות) ובתנאי שאינן נכתבות בצורה נאה במיוחד (גרפיקה) וכן אותיות מרובעות אם נכתבות ברישול ללא תשומת לב לצורתן, מספרים וחיתומת. כתב אומן – אותיות עבריות מרובעות (כתב אשורי) ודווקא כשנכתבות בכתב נאה, כתיבה גרפית (שאינה נכתבת ע"י כל אדם כפי המזדמן לו) וכתביה באותיות לועזיות יש להחמיר כדין מרובעות.

* כל מקום שמותר לכתוב כתב מעשה אומן ולא נגרם הפסד כל שהוא אם יכתוב כתב הדיוט, יש לכתחילה לכתוב כתב מעשה הדיוט (ח"כ פ"ו ס"א-ו ש"פ כח). Ⓞ מותר לכתוב לצורך המועד כתב מעשה הדיוט. (כגון: לשלוח את הבן למכולת עם רשימה של קניות לחג). אסור להדפיס ספרים (חזו"ע עמ' קפב).

Ⓞ מותר לכתוב לצורך הרבים (כג' לכתוב צ'ק לצורך ציבור) אף כתב מעשה אומן.

Ⓞ וכן מותר לכתוב לצורך מצוה [כגון: צ'ק לצדקה/גבאי הרושם קבלות עבור נדבות (ילקו"י סי' תקמ"ה ס"ח).

Ⓞ מותר להשתמש בשירותי בנק אוטומטיים אע"פ שהם כותבים ומוציאים פתקית (ולהוציא תדפיס רק אם נחוץ למניעת הפסד כגון: מצב חשבון וכו') (ח"כ ס"ט) Ⓞ מותר לכתוב בקרם על עוגה.

Ⓞ מותר לכתוב חוזה שכירות שנחשב דבר האבד (ילקו"י ח"ה עמ' תקנ"א).

Ⓞ ציור דינו שווה לכתביה שיש להבחין בין ציור אומנותי (מעשה אומן) לציור סתמי (מעשי הדיוט) ולגבי ילדים המציירים וצובעים אין בזה איסור (ילקו"י יו"ט סי' תקמ"ה ס"ב).

Ⓞ מותר לכתוב אגרת שלומים או חידושי תורה בחוה"מ וכן לכתוב חשבונותיו ולחשב הוצאותיו (ש"ע תקמ"ה ס"ה, ד) אף במכונת כתיבה [נחשב מעשה הדיוט], ויש להקל גם לכתוב במחשב ואף להדפיס במדפסת (יבי"א ח"ח סי' מה, ק, ילקו"י ח"ב עמ' תנ"א).

Ⓞ מותר להקליט, לצלם מסמך, תמונה או רנטגן כשאינו יכול לצלמם אחר המועד (וכן מותר להצטלם (אור לזיון ח"ג עמ' רל"א) אבל פיתוח תמונות של המצלמה רק אחרי המועד) (חזו"ע עמ' כו ס"ל-ל, לט, ילקו"י עמ' תקנ"ג) וכן יש להקל לשלוח פקס (כי בא מועד עמ' קו).

Ⓞ מותר להשתמש במחשב כס אף שלא לצורך המועד (הכתב אינו מתקיים) (ש"מ פ"יט ס"ט).

Ⓞ מותר לשלם חשבונות כגון: חשמל, מים שהגיע זמנם אף אם יצטרך לכתוב, או שאר מלאכות

משום שזה דבר האבד, וכל זה כשלא כיון מלאכתו למועד (ש"מ פ"ב ס"ג) וכן"ל אם צריך להפקיד כסף בבנק משום חובותיו (ס).

● אסור לקשקש על דף לשם הנאה ולכתוב סתם בלי שום צורך (ש"מ פ"ט ס"ב).

● קריעת נייר שלא לצורך אסורה (ש"מ פ"ז ס"א בח"צ).

● **מכונות** ● מותר לנסוע לכל חפצו ולכל מטרה שהיא (אף לטיול (ש"ע ס' תקלו ס"א)) (ח"כ פ"ז ס"ט-ע). ומותר לנקות את המכונות ולייפותה כשאין טרחה יתירה (חז"ע עמ' קעה).

● מותר להחליף גלגל (חז"ע עמ' קעה ס"ק כ) וכן מותר לתקן פנצ'ר של הגלגל (ילקו"י ס' תקמ"ד ס"ק ה).

● מותר לחלץ מכונת שנתקעה בדרך (וכן להזמין חילוץ) אף שיצטרך תיקון אומן שאם ישאירה שם יגרם לו הפסד כספי [כגון: שהמכונת תיגב, או בהשארתה עד אחר המועד תגרום להוצאות כספיות מיותרות וכדו'] (ח"כ פ"ז ס"ע, ילקו"י יו"ט עמ' תתקכ"ט).

● **מעבר דירה** אין לעבור דירה בחוה"מ (העברת כל החפצים) (ש"ע ס' תקל"א ס"א) מ"מ בדבר האבד מותר (כרמ"א ס"ט) כגון: שהסתיימה תקופת השכירות וחייב לפנות את הדירה מותר. ויש מתירים אם עובר מדידת שכירות לדירת קבע אפילו שלא כדבר האבד (ש"ע ס' תקל"א ס"ב משנ"ב ס"ט חז"ע יו"ט קאה ס"כט).

● **ניקוי דירה וכלים** ● מותר לעשות כל ניקוי שיגרתי בבית ואפילו בעזרת שואב אבק, אבל נקיון יסודי תקופתי לא (ח"כ פ"ה ס"מ, מצ) ומותר להבריך כלי כסף לצורך המועד, ומותר לרחוץ כלים, ואפילו שלא לצורך המועד (ס"לט) ומותר לשטוף את הבית (ילקו"י ה/תק"ז).

● **צביעה** ● מותר לאישה להתאפר כדרכה (ש"ע ס' תקמ"ו ס"ה).

● אסור לסייד או לצבוע את הדירה במועד (ש"מ ח"ב פ"ד ס"א). [ציור – ראה בכתובה].

● מותר לצחצח נעליו במשחת נעלים לצורך המועד (ש"ת יצי"א ח"א ס"לז).

● **תיקונים** ● מותר לתקן מכשירים של אוכל (כג' מקרר, מיקסר, תנור) ואפילו בתיקון אומן אם צריך (ש"מ פ"ד ס"ג ובח"ב ס"טז) וה"ה לתיקון מערכת חשמל או האינסטלציה (ילקו"י יו"ט ס' תקל"ג ס"טו) .

מותר לתקן תיקון הדיוט בלבד במכונת כביסה, [לצורך כיבוס הבגדים המותרים במועד] (ילקו"י ס"ט) או בטייפ [או שאר כלי נגינה] (ח"כ פ"ז ס"א, ש"ת יצי"א ד/מו).

6 ● מזגן ומאוורר – כשמזג האויר חם מאוד ויש צורך דחוף לתקנם, מותר אפילו מעשה אומן (ילקו"י ס"טז) מכשיר טלפון – מותר לתקנו (ח"כ פ"ז ס"ע, ילקו"י ס"טז).

● אסור לתקן שעון שנתקלקל בין של איש או אישה (פירות האילן חוה"מ להאדמו"ר ממעליץ ס' תקמ"ז ס"ק ט).

● אוטובוס, מוניות ומשאיות של מזון מותר אפילו ע"י אומן משום שזה צרכי רבים (ש"מ פ"ה ס"ב, חז"ע עמ' קעה) אך מכונת פרטית אין לתקן רק מעשה הדיוט (חז"ע ס"ט), אמנם בשעת הצורך כשצריך לנסוע ממקום למקום ויש הפסד כספי לנסוע במונית וכדו' מותר לתקן את הרכב אפילו מעשה אומן וטוב שיעשה כן ע"י אומן גוי (ילקו"י יו"ט ס' תקמ"ד ס"ג, עין ש"ת האור לציון לגר"ב אבא שאול ח"ג פ"כד ס"ה).

● משקפי ראייה שנסברו בחול המועד מותר לתקן אפילו מעשה אומן (חז"ע עמ' קאה ס"כח).

● **תיקון מלבושים** אסור לתקן מלבושיו ונעליו הקרועים בחוה"מ מעשה אומן (ש"ע ס' תקמ"א ס"ד) (ולכן אסור למסור בגדים לתופרת לתיקון, וכן אסור למסור נעלים שנקרעו לסנדלר לתיקון). אבל מעשה הדיוט [כגון: שמתקן בעצמו] (כשצריך ללבוש למועד!) מותר (ש"ע ס"ה).

● במקום האבד כגון: שנקרעו נעליו הרבה ואם ימשיך ללכת כך יקרעו עוד יותר ואין לו אחרות מותר למסור לסנדלר לתיקון. ● מותר לו לתפור בגדיו שנקרעו (ש"ע ס"ט) מ"מ ראוי לתפור בשינוי כגון: תפירות רחבות ולא מכוונות, והטעם מאחר שמעשה תפירה של כולם כמעשה אומן (ש"ח פ"ח ס"עה, שינוי מועיל – ס' כהנ"א). מותר לתפור כפתור שנפל בשינוי כגון: שיתפרנו רפוי או ביד שמאל או שיתפור ב-2 חורים מתוך 4 (כי בא מועד ח"י עמ' עב) מותר להטיל צציות בטלית ילקו"י ס' תקמ"א ס"ה-ז).

● מותר לקנות נעלים חדשות בחוה"מ (ילקו"י ה/תק"ח).

● **תספורת והגיינה** ● אין להתגלח ולהסתפר (ש"ע תקל"א, ס"ב ומשנ"ב ס"ק ג) ואפילו אבי הבן והסנדק (חז"ע עמ' ק"ס כג).

● מ"מ מותר לכולם לגזוז שפם (ש"ע ס"ח) אפילו שאינו מפריע לאכילה (משנ"ב ס"ט) ● ומותר לרחוץ ולסרק השיער אע"פ שמשיר בזה שיער (כרמ"א ס"ח) ● ואישה דינה כאיש לעניין תספורת שאסור (משנ"ב ס' תקמ"ז ס"ק טז) מ"מ לצורך טהרה מותר וכן מותר להוריד שיער הראש הבולט מהמטפחת (ש"מ פ"ב ס"ב) ולהוריד שערות ליופי (ש"ע ס' תקמ"ו ס"ה) אפילו כרוך בכאב מותר (ח"כ פ"ג ס"לג).

● אבל על אביו או אמו ששלמו 30 ימי אבלו בתוך חול המועד וגערו בו, מותר לו להסתפר ולהתגלח בחול המועד (חז"ע יו"ט עמ' ק"ג ס"כו, כה"ח ס' תקל"א ס"ק לז). ● לקטן מותר להסתפר (ש"ע תקל"א ס"ז).

● בכל אופן [אפילו אינו מצטער בזה] מאחר שאינו בר מצוה (ילקו"י ס' תקל"א ס"ג). ● ומותר לכולם לגזוז ציפורנים (ש"ע תקל"א ס"א) והאשכנזים מחמירים בזה [א"כ במקום מצווה] (ס).

שביעי של פסח

גלגולה של מצה

מעשה שהיה

שמי אפרים הולצברג, כשבאתי להתיישב ברובע היהודי בשנות השמונים, ראיתי דבר מוזעזע בחג הפסח, הגיע קיבוצניק תמים לרובע, מריח את ריח הביגלה משתי מאפיות ערביות שהיו בכניסה לרובע, קונה לעצמו ביגלה באורך חצי מטר עם זעזע ונוגס ממנו בדרך עד שהוא מגיע לכותל. אמרתי לעצמי איך יתכן דבר כזה, שיאכלו חמץ בעיר העתיקה בפסח? דוב שילנסקי הכין את "חוק החמץ" שקבע שאסור למכור חמץ היכן שיש רוב יהודי. כתבנו מכתבים לראש העיר טדי קולק וביקשנו בשם תושבי הרובע שהמאפיות הללו תסגרנה בפסח כי זה פוגע בנו..... לאור המצב קבלתי תרומה של כמה מאות חבילות של מצות, לקחנו שקית נייר ולכל שקית הכנסנו 3 מצות ומשקה "טרופית" ומאמר על חג הפסח, הושבתי ליד שתי המאפיות אדם שחילק את המצות לכל באי הרובע, כך קרה שיהודי רעב שנכנס לרובע בפסח קיבל בברכה את שקית המצות וכמובן התבייש לקנות חמץ. התרגשתי מהזכות שנפלה בחלקי לחלק מצות בירושלים ולהציל יהודים מ"כרת", לי לנכדו של ר' שמואל משה הולצברג מגיטו ורשה הי"ד. ממש לפני חיסול הגיטו, סבי הלך ופרט את הנכסים האחרונים שהיו לו בשביל להשיג 3 מצות לקיום הפסח האחרון בחייו, הוא הלך באישון לילה לאיזו מאפיה שעדיין אפו בה מצות בסכנת נפשות, קנה שם את המצות ולקח את החבילה הקטנה בידו. בחדר המדרגות ארב לו "כאפר", [היו אלו יהודים שאיבדו את השפיות בגלל הרעב הנורא שהיו אורבים לאנשים ומתנפלים עליהם ואוכלים כל מה שיש בידם, חוטפים ובוזעים] והתנפל עליו וחטף ממנו את השקית והחל לאכול את המצות, כשסבי התעשת הוא חטף מ"הכאפר" כמה שברי מצות שנותרו. אולי בזכות אותן 3 מצות שבורות של סבא שלי זכיתי אני נכדו לחלק מצות ברובע היהודי בירושלים לאחר 60 שנה שלא יכשלו ב"כרת". יצר הרע שקינא במצווה שלח אלי אברך אחד שאמר לי כי אני עושה עבירה ומאכיל אנשים בלי נטילת ידיים, אך הרב אלישיב זצוק"ל אמר לי: "אם הצלת יהודי אחד מ'כרת'", זה שווה את כל המאמץ הזה". ואחר שטען כי אני מכשיל כי בשקית החומה ודאי הדבק הוא חמץ, אך הרה"ג שלום כהן שליט"א אמר לי: אתה לא מכשיל אותם, הם אוכלים את המצות ולא את השקית

אתר מספר

הלכות שביעי של פסח וחג

פינת ההלכה

- א. אין מברכים "שהחיינו" בקידוש של "שביעי של פסח" (ש"ע ס' תל ס"ז משנ"ב סס).
- ב. אסור לחמם מים ביו"ט לרחוץ כל גופו (אבל חלק מגופו מותר) (ש"ע אורח ס' תקיא ס"ג). אבל במים קרים (מועדים כהלכה ס' כה ס"ד) או במים שנתחממו מערב יו"ט (ש"ע ס"ג) או במים שהתחממו מהשמש בדוד שמש ביו"ט (חזו"ע יו"ט עמ' מא-מב ס"ב מעין הטהרה עמ' קפו ס"ב) מותר לרחוץ בהם כל גופו (ש"ע ס"ג).
- ג. מותר להשתמש בתרופות מוכנות [כגון: כדורים, סירופ כשר לפסח] ביום טוב אפילו על מיחוש קל, חוץ ממשחה שאין למרוח ביו"ט (ילקו"י ד/ז עמ' קלא ס"ו).
- ד. במוצאי שביעי של פסח ברכת המצה עדיין "המוציא" ו"ברכת המזון" (חזו"ע ברכות עמ' סד). ומיום חמישי בבוקר [כב בניסן] (כל ימות השנה) ברכתה לספרדים: "בורא מיני מזונות" ו"על המחיה" והרוצים לצאת לכל הדעות יאכלוה בתוך סעודה של פת גמור (ילקו"י ח"ג עמ' קכז). אבל מצות יד רכות ועבות ברכתם "המוציא" ו"ברכת המזון" כל השנה (הלכה בדורה לגר"ד יוסף ח"ח ס' קסח ס"כה ברכת ה' לגר"מ לוי ח"ג עמ' תקצ) לאשכנזים: ברכתה "המוציא" ו"ברכת המזון" (חזו"ע שם הלכה בדורה סס).
- ה. מאחר ואיסור חמץ הוא מהתורה (עין ש"ע ס' תמג ס"א ומשנ"ב ס"ק א). ראוי ונכון להחמיר לאסור אכילת חמץ עד זמן ר"ת במוצאי פסח (עין חזו"ע שבת ח"ב עמ' שעג, מלאת אכרך ס' נו).
- ו. אין לקנות חמץ במוצאי שביעי של פסח אם לא ברור בתכלית שהוחל בעיסוק אפית החמץ רק לאחר צאת השבת ושהחמץ נמכר כדין (ילקו"י ח"ה עמ' שגא ס"ג).
- ז. הנוהגים לעשות "מימונה" עליהם לזכור שאסור להכין לחגיגה זו כלום לפני צאת השבת ממש, לפי שאסור להכין משבת לחול (אפילו סידור הבית למסיבה) (ילקו"י שבת ח"ב עמ' רכג ס"כה).

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 נא לא לעיין בתפילה דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com